

Q. F. F. Q. F. S. S. T.

DE

PRINCIPIORUM
CHYMICORUM
NATURA ET INDOLE
EXERCITIUM ACAD. PHYSICUM,

Quod

FAVENTE SACRO SANCTO NUMINE,
Ex Suffragio Ampliss. FACULT. PHILOS.

In Regia Universitate Patria, Aboensi,
DIRECTORE,

VIRO CELEBERRIMO,

Dn. M. PETRO HAHN,

Philos. Natur. Profess. Reg. Ord.

Tuis sobrie φιλοσοφίαι ventilandum exami-
nandumque placide offert

SAMUEL FLORINUS, H. F.

Astro-Finlandus.

Ad xv. Calendas Julias, Anni ob. lco. xciii.
Horis & loco solitis.

Exc. apud JOH. LAURENTII WALLIUM.

S. & R. & M. tis

VIRO

SUMMÆ FIDEI,

Reverendissimo in CHRISTO
Patri ac Domino,

DN. JOHANNI
GEZELIO,

S.S. THEOLOGIÆ DOCTORI CE-
LEBERRIMO, Amplissimæ Diœce-
seos Aboënsis PRÆSULI Eminentis-
simo, Consistorii Cathedralis ejusdem
PRÆSIDI gravissimo, ut & Acade-
miæ Regiæ PRO-CANCELLARIO
Magnificentissimo.

DOMINO & MÆCENATI
summo,

*Submissa mentis devotione eternum
suspiciendo.*

SALUTEM! ANNOS! FELICIA FATA!

REVERENDISSIME IN CHRISTO PATER
INTER MAGNOS PATRONOS MAXIME!

 n tanta, qvæ REVERENDISSIMA TUAM AMPLITUDINEM
indies circumstat negotiorum publicorum copia, le-
vi hoc Exercitio Academico audeo i-
plum humilime interpellare; satis
certus propensum ejus in Musas ea-
rumq; cultores animum, simplicitatem
& audaciam meam æqui bonique con-
sulturum. Nam cum innumera in Pa-
rentem meum, jam Senem, nostramq;
domum, in me vero singularia & ma-
xima contulerit Beneficia REVERENDIS-
SIMA TUA EMINENTIA; ea sane ut o-
mnia grata mente agnoscimus omnes
& singuli, ita nec ego, pro tot Benevo-
lentiæ argumentis qvod reponam aliud
habeo, qvam hasce Academicæ Exer-
citationis primitias, *Principiorum Chymi-
corum* naturam & indolem qvaliter-qua-
liter repræsentantes, cum perfectam
hu-

hujus argumenti elaborationem nemo
fortassis à juvēne sperare vel exigere
possit. Simplicitatem Styli, ejusq; pu-
erilem cultum Humanitas ac Indul-
gentia REVERENDISSIMÆ TUÆ EMINEN-
TIÆ reficiet & excusabit, ac ad majo-
res conatus addet animum. Ego in-
terea calidissimis votis Cœlum fagitat
nunquam cessabo, ut REVERENDISSIMA
TUA EMINENTIA felicibus animi juxta
ac corporis commodis undique aqve ad-
augeatur, in annos non pauciores, qvam
omnes Athenæi nostri cives igenui ex-
optant ardenter, qvo studia nostra sub-
tanti PATRIS Patrocinio felicissime flo-
reant. Sic voveo, sic precor, qvi sum
maneboque

*Dum memor ipse mei, dum spiritus hōs regit
artus*

AMPLISSIMO REVERENDISSIMÆ TUÆ
EMINENTIÆ NOMINI

*Humiliorum obsequiorum cultu
devindissimus,
devotissimusq; eliens*

SAMUEL FLORINUS, H. F.

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS
INTEGRÆ FIDEI SERVITOR

DN. O L A E
S C M E R /

Magni Ducatus Finlandiæ Vectigalium Minorum Inspector Accuratissime, Expeditissime, Patronæ & Nutritie ut Propensissime, ita qvovis officiorum cultu jugiter proseqvende!

Multa licet debeamus multis, INSPECTOR SPECTATISSIME, magni tamen interest cui debemus: DEO enim omnis Boni Auctori, & Parentibus, unde vitam traximus, vel iis, qvos Parentum loco nobis substituit Altissimus, obsequium, cum honore debito cumprimis præstandum; tum Potestates, omnesque Bonos obseruantia & benevolentia mutua prosequi tenemur. Tibi vero,

vero, Nutritie Liberalissime, quæm Cæli
Benignitas Patronum & Alumnum mihi
prospexit, cuius tot tantisque liberalitatis in-
diciis indies fruor, oneror, Tibi, inquam, me
totum, meaque studia singula debo. Hæc quo-
tiens mecum recolui (recolui autem sapissime)
totiens animum subiit desiderium, gratitudinem
iam Benigno Patrone declarandi, quod &
jam necessitatem mihi imposuit, specimen hoc
publicum, Nominis Tui præscriptione co-
honestare. Suscipe igitur, Nutritie Propen-
sissime, Exercitium hoc Disputatorium fron-
te serena, quod in Honoris arbam, & debita ob-
servantia tesseram Tibi sacratum volo. Su-
scipe, inquam, Spectatissime Domine, qua-
lemqualem hanc munera ideam, in animi
mei grati indabitatum testem, & vilitatem
muneris, ex devotione offerentis estima. In-
terea Vale! & DEO, Regi, Patriæ diu su-
perstes Vive! ceu impense exoptat

SPECTATISSIMÆ TUÆ DIGNITATIS

Observantissimus

idi Taurinensis S. FLORINUS
Auctor & Respondens.

Ad Virum Peregrinum,
Eruditione & Modestia Prastantissimum,
DN. SAMUELEM FLORINUM,
De PRINCIPIS CHYMICIS Disputatione pu-
blicâ solerter differentem,

GRATULATIO.

Nonnulli *Exiguum* sui laboris
Sumunt materiam, eruditio*nis*
Tantillæ specimen suæ id putantes;
Nec pauci *Nibilum* subinde chartis
Illevere suis, peritiores
Sic se simplicioribus videri
Cum credunt, studio qvia huic inani
Non raro immoriuntur usqve gnavi.
Haud FLORINUS item suos labores
In rebus nihili locare tentat,
Sed de *Principiis* notisque rerum
Disqvirit *Chymicis*, scientiori
Felix ingenio, scopoqve certo.
Qvare comprecor undiquâque fausta
Auctori, pariter qvoque instituto
Tali adgratulor! Hinc perennè vivat
Sospesque incolumisque, dñein beatus!

Id amicè vovet

PETRUS LAURBECHIUS,
S.S. Th. D. & Prof. Ordinarius.

Natalium honore, virtutum eulie, & literarum laude præstantissimo Jubeni

DN. SAMUELI FLORINO,
Auctori & Defensori Dissertationis egregiæ de PRINCIPIS CHYMICIS, dexterimo, Commiliti & Cognato suo
perdilecto

ΗΛΟΙ ΕΤΩΣΙΟΕΡΓΩΣ ΑΝΩΡ
ΠΙΜΠΛΗΣΙ ΚΑΛΙ ΗΝ

Μήποιε, ψδούναβαλλόμεν@ δ' αυτοπ παλάσιες

Αἰεὶ ἀμφότερ@ δελεῖψν δ' αὐτὸς, τοι δὲ
Φέλλεις,

Ἐργον, Φίληαθ' ἐπαιρε καὶ ἀγχιενῆς. Αἴδη
ἐρευνῶν

Νῦν χημείας τασ' ἀρχας, φυσιζοος ἀνα
Ἄς κρύπτει, ιδέαν ρε καλὴν τῆς ἀρμονίας οὐκ
Μύσαι μετρήσασι, Κατηγοράσ σε ἀοιδαῖς
Τμημάσιο. Τεώ σὺ δε ταῦτ' ἐνιβάλλει γυμώ,
Καὶ ψτως παινεῖσι οἱ σάχ@ οὐλβιοδαιμαν,
Αὐτὸς ἀμαλλοδετης τὰ δρεγύματα κάρπισ
σφῆξεις

L. Mgr. gratulatur
DAVID LUND.

VIRO- JUVENI

pereximio; Ornatissimo, atq; Eruditissimo,
Dn. SAMUEL FLORINO,
Optimi Parentis, Filio patrissanti, pa-
triotæ, fautori & commiliti in sopho-
rum castris masculine desudanti, jam-
vero de *Chymicorum Principiis* fe-
liciter disputanti:

Non minus convenienter, quam
acutè canit Poëta:
Utendum est etate, cito pede præ-
terit ætas,

Et nunquam redeunt, qdī periere dies.

Proh, quam multos pœnitentia ductos,
amissum juventutis florem, prætermis-
sam boni occasionem lacrimis expiassæ,
irritisqve votis depositulasce, dudum
persenfimus. *Verum sera in fundo parsi-
monia.* Serum est nimis, occidente so-
le, precario auream pueritiae auroram;
& matutinam juventutem revocare:
Pervigilandum proinde, ne oportuni-
tas subterlabatur, ne sit clepsydra ju-
ventutis nostræ exhausta ante, perqui-
site Scientiam cum Prudentia, nobis quam
per-

perquisivimus. *Vita brevis est, ars vero longa*: ergo e somno, delectamentis, ab otiosis, imo quibuslicet occasionibus, aurei temporis portiuncula, sigillatim subsecunda. Qvandoqvidem: *omne tempus perire, ait Plinius, quod studiis non impedimus.* Nauclerus naufragus, potest iterum, aliam feliciorem navigationem tentare, damni dati cum recuperatione; ast qvi vel unicam deperdit horlam, damnum illud, ne postliminio quidem resarcire potest: *avolat namque irreparabile tempus.* Endymionēum somnum si edormiamus, liqvidis inebriemur, voluptatibusve immergamur, si juvenili genio indulgeamus, qvæso qui tunc studiis invigilemus, qvomodo in senectutis horrore incalescamus, ratione, sparta nobis demandata, segnietie adornata, nos solemur? juventa enim fugacius nihil, qvæ ubi avolarit *calendus Græcis* retrorsum redire s'evit. Tu vero, *Politissime FLORINE*, non in astaniis, non popino in popina, nec Sardanapali mollitie, neqve bacchatim vixisti, neve lucar unquam adfectasti, ceu fucati asolent;

solent: verum pertinaci labore, inde-
fesso studio, continuis lucubrationibus,
juventutis tempus lucifecisti optato;
qvod evidenter evincit, Prælens Dispu-
tatio, lucernam olens, *Alchymistarum*
Principia perscrutans, materia nequa-
quam e trivio desumpta, nec crambem
recoctam nobis trivialiter obtrudis Mi-
FLORINE, materia inquam, annis abhinc
retro multis, forte an primis a Lycei
nostricunabulis, haud prelo impressa, si
alioquin *OEdipodionides*. Gratulor ergo
animitus Tibi Præstantiss. FLORINE, de
singularibus ingenii tui dotibus, dili-
gentia, industria, imò Disputationem
tuam ἐμμεθόδως conscriptam gratulor.
Felix igitur cathedram ascende, felici-
or Te tuasq; defende, felicissimus no-
bis descende: ut tandem mediantibus
hujusmodi prodromis essentialibus, ad ho-
nores *Academico-Philosophicos*, cum ap-
plausu ascendas, ceu auguratur ac

E flaminia Biernoënsi

d. 6. idus Maji

1693.

Gratianter congra-

tulatur uter

occupatus

ERICUS INDRENIUS.

LECTORI CANDIDO PACEM!

Edro dignum est, Lector Amico,
quod pronunciat Magister
subtilitatum Acutissimus Scaliger Exercit. I. ad Card. Ad sem-
pernaturum rerum intellectuonem, mentis no-
sira directa acies tam imbecilla est, quam ad
solem invenendum Nyctioracis oculus. Elfatum
hoc si ullibi in scientia locum habet, habe-
bit sane in Naturali; quippe quae ob rerum
abstrusarum, quarum abditis scalet mysteriis,
uberracem & amplitudinem, tam videtur ob-
scura, ut si quis, in universo Naturæ Theat: o
constitutus, vel unicam Corporis Naturalis
speciem accurati: mentis perspicillo rimari
vessel, in ea tantum deprehenderet Ma-
jestatis, cui indagandæ Nostoris vix suffice-
ret etas: Hanc enim ipsam Notum rerum
contemplantur omnes, nulli penitus intelli-
gunt. Verum, cum δύοδα μὲ καλὰ ple-
rumque soleant à Docto Judicari, difficultas
hæc Veritatis Studiosos à Naturæ arcanis
investigandis non accere & avocare, sed ad
amoenissima Philosophiae Naturalis vireta-
visenda admonere & instigare debet.
Cum itaque magnum hoc Maximi DEI do-
num, Nature videlicet scrutinum, cum i-
plus Rerum primordiis mortalibus concessum,

intellectum nostrum, horrendo Adami lapsu obtusatum, justo veritatis pumice poliat ornetque, imo Nos, teste Apostolo, ad DEI Ter Opt. Maz. Bonitatem Sapientiam & Potentiam ubertim agnoscendam, & venerandam excitet, stimulet, non mirum Tibi videbitur, LECTOR, & me hujus præstantia & jucunditate allegium, ex fragrantissimo Naturæ Vitidario tenellam hanc herbulam, Principiorum Hermetiorum naturam & indolem leviter adumbrantem, carpsisse, quam sobriæ Tuæ censuræ in præsentia examinandam siste; Suavitas enim & amoenitas cum apprime allicit; Qvæso, qvid svavius? qvid jucundiusve? quam eorum, qvibus, ut singula mixta, constamus, qvibus nutritur, qvibus reficiuntur, qvæ indies haud secus oculis ac manibus versamus, naturam indagare? cum idem moneat utilitas, urgeat necessitas; inanem qvippe operam cognitioni Mixtorum, horum notitia ignorantie pulvinari subdita, navat, qvicunque navat. Difficultatem eqvidem non levem heic perorant Physicorum Scholæ, plenæ rixarum & contentionum in constitutione; querelæ in inquisitione, lubricitatis & inconstanciæ in asseveratione harum Principiorum. Hinc & alii, rem nobis ut enodarent, omnem moverunt lapidem, quamplurimi, & tamen sagum in vertice collocare,

non

non valuerunt. Mihi vero, cum specimine
aliquo publico simplices ingenioli mei pro-
fectorum explicare vellem, de iis scribere placu-
it, quæ ansam præberent ulterioris discus-
sus, non quidem, quod falso mihi persuade-
rem, in tam ardua & spinosa re (quæ
multorum, heic nodum qui solvere tentarunt,
ingenia defatigavit) omnes difficultates me
vel emensurum, vel prorsus devoraturum,
cum norim altioris hoc esse acuminis; sed
ut, rerum Naturalium Scientiæ cupidus,
Quid valeant mentis vires, quid ferre recusent
experiter. Qvare si me ultra annos quid
tentasse arbitris, illud Poëtæ mihi calcaria
addidisse scias:

Quod, licet deficiant vires, audacia certe
Laus erit in magnu, & voluisse sat est.
Nec te fugit, Lector æquissime, neminem pla-
cuisse silendo; jure igitur suo hos ignorantia
tenebriones, qui tacendo ruditatem pallia-
re amant, arcet Scaliger: Exercit 6. sect. 4.
Annon desunt, inquit, circumscripti animi
qvorundam ac serviles, qui in tenebris igna-
do marcescere otio, quam in luce ac pulvere
cum labore versari malint? Quid enim tur-
pius, quam ex omnium Rerum Domino atque
Directoro Intellectu nostro, efficere mancipium
alienæ libidinu? Hæc perpende, Lector Bene-
pole, mihiqve pro Tuo candore Fave.

***
ΣΥ ΘΕΩ!

ΠΑΡΑΣΚΕΤΗ

Si unquam inter præclara & splendida DEI dona, humano generi concessa, aliquod sinistris mortalium judiciis, præter jus & fas fuit obnoxium, certe in primis & ante omnia, præsertim his exulceratis seculis, Chymicorum Principia fato illo premi, & tamen non opprimi, nemo fuerit facile, qui ambabus ultro non largiatur manibus. Inulta etenim plebis ruditas nihil celebrat, nisi quod facit ad salivam, sequitur crasso fumo in oculos conjicit; quod namque foris non splendet, sed in abdito nobilitatem & ornamenta gerit sua, damnatur. Quod certe modernos hominum mores penitus intraspicienti, multum admirationis parere non posse arbitror: nam quo quid nobilis subtiliusque, eo obscuriorum invidiae, ignobilium & vulgarium malevolentiae, plebejorum & ignorantiae Magistrorum temerariis delirisque judiciis magis expositum. Scilicet, fœda seculi nostri labes est, irridere, explodere, damnare,

A.

qvi-

q[ui]cquid non protinus ad palatum. Facile dictu est, delirasse Hermetem, insanivisse Chymicos, sed contrarium probat Veritas, q[ua]e nec ab Aristotelis, nec ab Interpretum dependet cerebellis, verum ex rebus i-
psis, earumq[ue] Magistra experientia eruenda.
Linquenda igitur h[oc] nugae Aucto[ri]bus suis,
cum sciamus horum judicia ab omni Sapien-
tiæ memoria jam dudum fuisse infamia.
Ad sapientiorum configiendum judicia, a-
pud q[uo]dos h[oc] Principia merito haud exi-
lem possident Majestatem. Una enim ho-
rum lampade plus cernit sedulus Naturæ
indagator, quam vulgares fere omnes, aper-
to Sole. Et si, q[uod] res est, fatendum, nulla
otia in universo Naturæ amphitheatro, si-
tantum, non sane plus utilitatis & oblecta-
menti pariunt, ac horum Principiorum
scrutinium sobrium. Q[uare] nec omnem nos
perdidisse operam existimamus, ponendo ali-
quid studii in horum Principiorum natu-
ra paulo altius investiganda. Ad nostrum
propositum vero ut proprius accedamus, pri-
mitus meminisse jubat, universam Naturam
ordine gaudere. Quidni igitur & Ars, na-
turæ

turæ æmula? Quidni & cultor Artis ac Naturæ indagator? Cumq; bona Methodus forma seu anima Artis, qvinimo Scientiæ ac cognitionis iter lucidum non immerito statuatur, galeam tibiæ & ocream capiti inducit, ut loqui amat Clariss. Sperlingius, rem, sine Methodo qvi agit. Ne itaq; hoc nobis vitio vertatur, & tenebrosa salebrofag; leis oborientur devia, Ordinem certum, veluti lucernam præviam seqvi gestie animus, in quo, præmissis horum Principiorum Definitionibus, Qualitates eorundem nobis erunt explanande, qvod ipsam sequenti huic Theorematum decadi, ea lege inclusum volumus, ut cum Deo Bono, & Veritate Duce, altero Bonos Auctores, qvid sva deant illi, altero vero oculo magnum Naturæ intueamur librum. Sine ulteriori ergo verborum apparatu,

E'ν τῷ τῇ Θεῖ τῇ Τελογίᾳ Οὐρανῷ!

Esto

§. I.

LEX Methodi est, qvod in rebus proponendis & declarandis Reali cuiuslibet materiei *Definitioni* Οὐρανολογια seu

Consideratio Nominis merito præmitti debeat, monente Platone: Δεῖ εξέλαζεν τὰ ὄνοματα; Est enim à *Nominis* origine natura rei sæpitis deducenda, cum vocabula ipsarum *rerum* involucra sint; ideo & nos, qvo feliciori pede tum in veritate adstruenda, tum in falsitate destruenda progrediamur, operæ pretium nos facturos existimamus, si *nomina, rerum* cortices primum dissolvamus, ut eo facilius atque felicius ipso nucleo frui queamus. Tria autem, juxta Logicorum decreta, considerat ipsa Ὀνοματολογία. I. Εἰ τυμολογία, seu *Originationem* vocis. Sciendum vero est, *Principia hæc Chymica*, eatenus originem suam debere ipsis inventoribus suis, *Chymicis* videlicet, qvi *Naturam* non in libris, sed in Mundi theatro venantur. Est autem vox *Chymici* origine *Greca*, & deducitur à nomine χυμὸς *Succus*, qvod derivatur a verbo χύω *Fundo*, vel χύμα *Fusum*, hoc vero radicem agnoscit χέω vel χεύω, qvod itidem *fundere* & *diffundere* significat, item *ligvare* & *ligvificare*.

Qvam

Qvam Nominis notationem non ferme-re sortiti sunt *Chymici*: Solent enim artis *Chymicæ* periti metalladurissima, è terræ visceribus effossa, liquare & insuecos fundere; neqvaquam ergo hallucina-tus est Poëta, dum cecinit:

Conveniunt rebus nomina sepe suis.

§. II.

2. *Omnipotens*, qvæ errorum genitrix sem-per existit. nisi enim voces, de qvibus sermo est, ab *æquivocationibus*, qvibus substratæ sunt, liberentur, ingentes errorum cumuli inde nascuntur. Hos ergo ut evitemus, e renostra fore ducimus, pau-cis heic vocabulorum præmittere *ambiguitates*. Qvod itaque attinet ad vocem *Principiorum*, tenendum illa in duas classes dispesci a *Natura consultis*, qvarū prior *Communia* considerat, posterior *Propria* sibi vendicat. *Principiorum Communiorum* qvædam sunt (*a*) *Generaliora Materia sc. Forma*, qvæ omni-bus corporum naturalium speciebus, tam *simplicibus* qvam *mixtis* omnibus conveniunt, adeoq; & ipfis *Elementis*, nec

non hisce *Principiis Chymicis*, qvæ etiam *principiorum*, licet non *generaliorum* nomine veniunt. Qvædam (β) *Generalia*, utpote: *Quatuor Elementa*, qvæ non *conjunctionem sumpta, simplicibus, mixtis* tamen *singulis singula*, & per *conseqvens* etiam hisce *Chymicorum Principiis* (qvæ nihilominus *principiorum* nomine gaudent) *materiei adinstar insunt*. Qvædam (γ) *Specialia*, cujuſmodi sunt tria hæc *Principia Chymica*: *Sal videlicet Sulphur & Mercurius*, qvæ *impræsentiarum nostro famulantur instituto*. Hisce *Principiis* non quidem constant *simplicia*, attamen in omni *corpore mixta revera inveniuntur*, qvod ipsa inferius, invictis constabit argumentis. Et licet hæc *Principia mixta* sint (constant enim ex *quatuor Elementis*) *Principiorum* tamen nomine merito *salutantur*, respectu corporum magis *mixtorum*, & ex his constitutorum, cum & aliqua *Mixtis* superad- dant, qvæ ex *Elementis* habere nequeunt, cum nec *Elementa ipsa illis gaudeant qualitatibus*. Qvapropter nec valet illatio:

Quidam

Quid est *Corpus*, principium non est.
 Respondemus per regestionem: Elementa
 sunt corpora, Mixtorum tamen principia
 sunt. Idem videre est in *sanguine* nec
 non *semine*, quod principium animalis di-
 citur, licet & semen *& sanguis corpora mix-
 ta* sint. Nulla igitur est major syllo-
 gismi propositi, cum non sit absurdum,
 unum *corpus compositum*, alterius *corporis
 magis compositi*, quod etiam ab illo con-
 stituitur, principium statuere. Cum &
 ipse Philosophus, lib. Metaph. d. c. i. æ-
 quivocum esse principii vocabulum doceat,
 tandemque concludat: *Omnibus principiis
 esse commune, primum esse, unde aut incipi-
 at, aut fiat, aut cognoscatur aliquid.* Un-
 de nec hic, ubi quæruntur principia è
 quibus fiant, & unde has vel illas qua-
 litates habeant corpora mixta, si principii
 vocabulum usurpetur, adeo peccari pu-
 tamus, si tantummodo generalia à speci-
 alibus distingvantur: nam nec Principia
 hæc generalia esse contendimus, specialia
 tamen esse, & principia sua ordinis dici-
 mus, quod nemo sanus inficias ibit.

Dan.

Dantur præterea & his Principia Speciæ
liora, qvæ Propria audiunt, singulis mun-
di speciebus peculiaria; qvot enim sunt
species corporum naturalium, tot quoque
sunt principia, speciællissima scilicet, qvæ in
singulis, pro varia formæ dispositione
variant. Verum heic obiter notandum,
per *Salem* & *Sulphur* nos hic non intelli-
gere mineralia illa *fossilia*, *Sal* videl. *escu-
lentum*, aut *sulphur vulgare*, qvæ indies
nostris manibus teruntur; nec *Mercuri-
um* hic intelligimus communem, quem
vulgo *ιδράγυρον* seu *argentum vibum* ap-
pellare consuevimus, in singulis autem
hisce, per *Synecdochen Rhetorum*, speciei no-
men *genus* obtinet; non enim *Sal* *esculen-
tus* tantum *Sal* est; sed & ille, qvæ in fina-
pi, allio, alumine, pipere, saccharo, aceto,
melle singulisq; lapidis delitescentem gu-
stamus. Nec *Sulphur mineralis* solum *Sulphur*
est; sed & illud, qvod in naphta, bitumine,
petrolio, antimonio, auripigmento, aro-
matibus, camerina, excrementis fœti-
dissimis & similibus coloratis, inflammabili-
bus atq; odoratis conspicimus, odoramus.

Nec

Nec aqua illa mineralis, seu Mercurius vulgi solus Mercurius est; verum omnis liquor spirituosus, nconstantiam mixtis concilians (ut jam cum Chymicis & loqvar & sapiam) Mercurius ob subtilitatem appellatur. Imposuere autem Chymici Salis, Sulphuris & Mercurii nomina hisce suis Principiis, qvia in nullis aliis corporum naturalium speciebus, Principiorum Chymicorum proprietates & qualitates, in tam excellenti gradu, ac in vulgaribus hisce tribus mineralibus vigere consperxerunt. Notamus hac de re qvod monet Clariss: P. Severinus, in *Idea Med. Philosophi: Cabe, inquit, ne arbitreris cum hisce Sal commune, Sulphur & Mercurium vulgi intelligi, ex iis enim nullum corpus constituitur, cum sint individua in suo genere absoluta, unumquodque horum tria pariter in se Principia continet; habet enim Sal commune in se Sulphur vel oleum, Mercurium vel liquorum spirituosum, & adhuc substantiam quandam solidam & fixam, Salis naturae propinquissimam; Similiter Sulphur vulgare liquorum continent, Oleum & Sal;* Eodem

dem quoque modo Mercurius, liquorēm habet, Oleum & Sal. Sed quia differentias trium substantiarū, ex quibus singula mixta componuntur, proprietates & conditiones in nullis totius naturae speciebus magis explicatas animadverterunt, placuit ex iis appellations mutuari idquia Philosophica auctoritate; si enim aliis conceditur figurarum & colorum externa similitudine nomina rebus imponere; quia insitia eos accusabimus, qui actionum & proprietatum, ab essentia immediate fluentium, consonantiam imitati, ejusdem familie rebus easdem appellations accommodavere? Ex hisce igitur præmissis judicare facillimum est, tria hæc Principia Chymica non esse salēm, Mercurium & Sulphur vulgaria; at aliquid natura purius ac simplicius, quod tamen analogia quadam Sali, Mercurio, Sulphuri communibus respondet, quare etiam Principia hæc ab istis vulgaribus nomen suum mutuata sunt.

§. III.

3. Συνονυμία, quæ non parum etiam lucis nominali hujus rei considerationi fœneratur. Varias autem appellations pas-

passim sortiuntur *Principia Chymica*:
Principia qvippe συστάντα nonnullis di-
cuntur; *Hypostatica Principia* malunt a-
lli; sunt & qvi *Spagyrica* salutant; Cla-
rissimo Kippingio *Hermetica* audiunt,
ab *Hermete Trismegisto* (de quo fusiū tra-
ctanter videsis *Celeberrimum D. Sennertum*, lib. de *Conf. & Diff. Chymicorum*)
sed perinde est, qvocunque demum
nomine illa insigniamus, eodem res re-
dit; *In verbis simus faciles, modo res ipsas*
obtineamus. Verum, cum *Naturalis Scien-
tiae* studio nimio minus expeditat in
Nominis notatione multis immorari (*res e-
nīm & realia* ejus erunt curæ) qvare
& nos, *res ipsas* consideraturi, hilce
jam superledemus, missisque *nominis-
bus*, recto hinc pede ad *realia* pergimus.

§. IV.

Heic è vestigio se offert ipsa *spagy-
ria*, in qua huius rei natura
altius investiganda venit; Cum autem
Qvestio An sit? secundum statuta Logico-
rum, semper necesse est, præcedat *Qna-
stio-*

stionem, Quid sit res? siqvidem parum at-
 tinet laborare de re, de qua incertus sis,
 an detur? Non igitur abs re in primo
 statim limine hic qværitur: *Ad dentur hu-*
iusmodi Principia Chymica? Qvod ipsum
 seqventi discursu adseverare non dubita-
 mus Non ignoramus mirandos esse *Na-*
turæ theſauros, qvos mirari faciliſimum,
 rimari autem & ſcrutari, heic opus,
 heic labor eſt; Quid tamen noſter la-
 bor ad totius *naturæ latifundium?* aſt
 dolendum, tantam nec eſſe perditif-
 ſimæ huius mundi facis diligentiam, in
 naturæ operibus indagandis, qvantam
 prætendit, qvare & nunc *Veritatem*, qvæ
 tamen in fundo poſita eſt, in ſumma
 terra elui manu qværit, teſte Seneca.
 Si autem qvi ſunt in *Naturæ* interiora
 penetrare qvi laborant, *Chymici* ſunt, ho-
 rum induſtria *Principiorum Chymicorum*
 ſecreta, plus quam *Cimmeriis tenebris* an-
 te oppreſſa, (unde nec de iis ſomniare
 qvidem potuere alii) in lucem protracta
 ſunt, nec mirum; hi enim, cernentes

se æque in mundi theatro constitutos
esse ac majores, æque naribus, oculis,
auribus, menteqve præditos esse ac il-
los, igitur nec illorum vigiliis se man-
ciparunt; sed ipsam naturam rerum in
ipso mundi theatro investigantes, pro-
pria industria inventis, qvæ deerant, ad-
diderunt, manca supplerunt, & vana cor-
rexerunt; præsertim cum viderent Vete-
res, non sine egregiis confusionibus
& contradictionibus omnes mixtorum
qvalitates ad qvalitates Elementares referre,
cum tamen omnes in puris Elementis nul-
lo modo deprehendere liceat, nec enim
ignis purus, nec aër, nec terra, nec aqua pura
saporibus, odoribus, coloribus similibusq; per
se gaudent, igitur nec mixtis has qvali-
tates, qvibus, nec ipsa pura vestita sunt,
largiri queunt; hoc autem cum cerne-
rent Chymici, subolfecere alia adhuc mi-
xtis inesse principia, ad qvæ dictas has qva-
litates tutius & proprius referre possent;
nec sine ratione: si enim horum naturam
sine præconceptis opinionibus accu-
ratius pensitaverimus, fores naturæ hic

referatas magna cum gratitudine fa-
tebimur. Pro affirmativa igitur horum
veræ sententiæ primo argumentamur:
Ubi dantur nova & peculiares operationes,
quæ ad Elementorum qualitates referri neque-
unt, ibi quoque dantur novæ & peculiares
qualitates; Atqui in Corporibus mixtis dan-
tur novæ & peculiares operationes, quæ ad
qualitates Elementorum referri nequeunt.
Ergo in Corporibus mixtis quoque dantur novæ
& peculiares qualitates. Adhuc: Ubi dantur
novæ & peculiares qualitates, quæ in
Elementis, puris non deprehenduntur, ibi
quoque datur nova & peculiaris Essentia, ab
Elementis maxime distincta; Atqui in corpo-
ribus mixtis dantur novæ & peculiares
qualitates, quæ in Elementis puris non de-
prehenduntur, Ergo in corporibus mixtis quæ
datur nova & peculiaris essentia ab Elementis
maxime distincta. Major utriusque syllogismi
est immotæ veritatis. Prioris: Quia o-
mnis effectus semper præsupponit causam pro-
ximam, & operatio rei, omnium Logico-
rum consensu, arguit ipsam rem; ubi e-
nīm proprietas rei gliscit, ibi quoque
proprium adesse Subiectum cordatorum
nemo

nemo reclamat. Nec non posterioris,
cujus tamen certitudinem, præter illa,
qvæ allata sunt, ex hoc Peripateticorum
absurdo probamus: *Absurdum enim est,*
dicunt, *dari accidens sine subjecto.* Ratio
est; qvia *accidentis esse, est inesse.* si jam
darentur *qvalitates peculiares* sine *Essentia*
peculiari, sua sponte hinc seqveretur, da-
ri in natura rerum *accidens extra sub-*
jectum, qvod ἀλογον, qvod ἀλητον. Ergo:
Qvod vero attinet ad *Minorem*, est &
illa in propatulo, qvod ipsum, præter
dicta, seqventibus patebit: Dantur qvip-
pe in *Corporibus mixtis novæ & peculiares o-*
perationes & qvalitates, Saporis videl. Odo-
ris, Coloris & Inflammabilitatis, qvæ ad E-
lementorum purorum qvalitates referri ne-
queunt; nullus etenim *Sapor aëri puro,*
nullus *igni*, nullus *aqua*, nullus *terræ puris*,
per se & ex se inest; nullum *Odorem ignis*,
nullum *aër*, nullum *aqua*, nullum *terra*
pura de se spargunt; *Coloratus* non est
ignis purus, nec *terra*, nec *aër*, nec *aqua*
pura in se & ex se colorata sunt, nec deni-
qve

que *Inflammabilitas igni, nec aëri, nec terræ, nec aquæ puris competit.* Ratio hæc est: qvia aër, terra, aqua & ignis, utpote *pura Elementa, in se & ex se* ne minimam quidem habent potestatem ad istos *effectus* producendos. Notum enim est, *nullam substantiam creatam esse immediatum suarum actionum principium, sed quicquid agit substantia creata, agit per suas qualitates: Ignis, aër, aqua aut terra si essent proportionata, ad hasce Odorum, Colorum, Saporum & Inflammabilitatis operationes in corporibus mixtis causandas, age- rent utique hoc per suas qualitates;* At falsum est *Consequens*; qvia nec Elementorum qualitates, cujusmodi sunt: *Caliditas, humiditas, frigiditas & siccitas* perse & ex se aptæ sunt ad hujusmodi effecta producenda, ut fusius infra patet; fallum igitur & erit *Antecedens*. Remanet ergo *Principiorum Chymicorum* qualitates, *Odores sc. Colores Sapores & Inflammabilitates* ad ne unum quidem quatuor Elementorum referri posse; Cum evp pro-

proprium non excedat suum subjectum, ^{Id est} id est à se civis id est adūtior. Unde sequitur dari hujusmodi *Principia Chymica*, cum prorsus infallibilis veritatis sit regula Logicorum, quæ dicit proprietatem testari de suo subjecto. Alterum argumentum, quo invictis prorsus rationibus probatum imus dari *Principia Chymica*, desumptum est ex *Analyse corporum naturalium*, cum ex effato *Physicalium* satis superque constet, nihil omnino perire; hoc enim si fieret, daretur *vacuum*, à quo abhorret *natura*; verum, cum corrumptur corpora, resolvuntur tantummodo, & abeunt in sua *principia*, ex quibus conflata sunt *mixta*. Ex hisce igitur *resolutionibus* hunc in modum colligimus, in *corporibus mixtis* dari *Principia Chymica*: In quæ resolvuntur corpora mixta, ex iis quoque constant; Atq[ue]i, non tantum in *Elementa*, verum etiam in *Principia Chymica* resolvuntur corpora mixta; E. non tantum ex *Elementis*, verum etiam ex *Principiis Chymicis* constant. Major tantæ est certitudinis, ut in dubium revocari nequaquam

possit; hujus quippe Canonis immoto nititur fundamento: In qua quid resolvitur, ex iis constat. Minoris infallibilitatem sensus & experientia cum ratione conjuncta adstruunt. Cum etenim corruptitur hoc vel illud individuum mixtum, primo omnium in partes resolvitur, quae rursus in haec Principia Chymica, Sal nim. Sulphur & Mercurium, & haec demum in ipsa Elementa, ex quibus singula mixta constant, abeunt. Hoc quoque innuit Basso, dum ait: Compositum naturale non primo resolvitur in prima illa Elementa; sed in partes gradatim natura inter se discrepantes, quarum singulæ species rursus in alias multiplices dividuntur, & haec tandem in minutissimas conciduntur. Primam illam & ultimam concisionem præter propter largiuntur omnes, medium igitur, quæ nos maxime terit, probamus: Cum enim resolvitur cadaver cujuscunque demum mixti, Odorem de se spargit molestum; unde is?num ibi nudus Odor? nequaquam; accidens quippe Odor est, quod sine suo subjecto nunquam est, subjectum igitur ut ha-

habeat cui insit necessum est; qvodnam
 illud? Num *Elementa?* neqvaqvam, cum
 jam in præcedentibus evictum *Elemen-*
ta, qvippe qvæ simplicia sunt, per se hu-
 jusmodi q^ualitatibus non gaudere; Num
 ergo *Principia Chymica?* Omnino, & qui-
 dem *Sulphur*; scilicet, exhalant e cada-
 vere eqvi, bovis, hominis vel cujuscun-
 que mixti inter alias, atomi *Sulphureæ*, in
 tanta parvitate, ut visum fugiant, adeo-
 que & captum *bulgi*, nos vero, magis
 de *substantiis*, qvam *accidentibus* sollici-
 tos, adeoqve non solum *Odorem*, verum
 & ejus *subjectum*, cui necessario inesse de-
 bet, heic pensitantes, latere nequit; *Sul-*
phur enim περὶ δεικνὸν est omnis *Odoris*,
 ubiung^t, ergo *Odor* est, ibi non potest non adesse
Sulphur. Hoc testatur vel minima *Sulphuris*
 particula, qvæ accensa, maximum per to-
 tam domum spargit *Odorem*. Idem dicen-
 dum est de *Sale*; ut enim omnis *Odor* à *Sulphu-*
re, sic omnis *Sapor* à *Sale*, qvippe qui primari-
 um *subjectum* omnis *Saporis*. Hoc videre est
 in omnibus mixtis, præcipue vero in ma-
 gis *sapidis*, qvamdiu *salta* sunt, conser-

vantur à corruptione (*Salis* qvippe & *haec virtus* est, ut *intima mixti penetret*, & *putrefactionem prohibeat*) cum autem *Sal*, per atomos minutissimas egressus est, é vestigio *Saporem* amittunt & corrum-puntur; cum vero nonnihil *Salis* hisce cibariis iterum aspergimus, hujus be-neficio à putrefactione conservantur, denuoqve gratum in illis gustamus *Saporem*; ubi *Sapor de proprio suo subiecto Sale testatur*, ubiunque enim *Sapor est*, ibi *Sal est*. Nec *Salis virtutes* negabunt il-li, qui *cepas & raphanos secant*, docebit qvippe illos *morsus oculorum*, quem sen-tiunt, aliqvid, præter *Elementa*, *cepis* hisce *raphanisqve* inesse, quod ipsorum oculos ferit: *Elementa enim pura*, per se ejusmodi *qualitatibus* prædita non sunt, siqvidem nec *caliditas*, nec *frigiditas*, nec *humiditas*, nec *siccitas* *hujumodi effectus* & *operations* præstare potis est, ab uno igitur *Principiorum Chymicorum est*, & qvidem à *Sale*; nam cum scinduntur *raphani & cepæ*, egrediuntur ex iis *atomis Salis*, quæ *raphanos secantium oculos mor-di-*

dicant; Et hæc igitur qualitas Salem mixtis inesse arguit. In hilce, & similibus singulorum mixtorum resolutionibus, unaeum Sale & Sulphure, per suas atomos exspirat Mercurius, tertium Chymicorum Principium, de quo necessum quidem habemus fateri cum Experientissimo D. Sennerto, essentiam ejus summe latitare; non tamen exinde licet inferre, hujusmodi spiritum seu liquorē spirituorum non dari, licet non in oculos incurrat, cum nec Elementa pura, nec animalium spiritus sensuum ministerio hauriantur. Quid autem dicebūm de fumis & vaporibus, qui è terris & aquis potissimum exhalantur? numnam in illis aliquæ Principiorum Chymicorum reperiantur vestigia? Maxime; id quippe indicant sensus, quotidiana locutitur Experientia; factent enim vapores, & oculos vexant fumi, quod nequaquam pura præstant Elementa, talium expertia qualitatum; hoc vero faciunt Principia Chymica, unde etiam liquet Salem, Sulphur & Mercurium in fumorum vaporumq; effluviis, haud secus ac in reliquis mixtis,

revera inesse. **E**xactissime autem hæc
 omnia demonstrant ipsi Chymici (qvo-
 rum opera in his rationum labyrinthis
 ceu Ariadnes filo utimur) illi etenim sin-
 gula mixta, durissima etiam Metalla &
 Mineralia, in sua principia, è qvibus con-
 flata sunt, solvere queunt, in cuiusmo-
 di resolutionibus, non tantum quatuor Ele-
 mentis, verum etiam tribus hisce Princi-
 piis Chymicis, Sale nim. Sulphure & Mer-
 curio singula mixta constare οφθαλμοφα-
 νεως ostendunt. Hoc ipsum indigitat
 Basso his verbis: *Vix ulla res est, inquit,*
ex qua non eliciant (Chymici) tres na-
turas valde inter se differentes, quarum, quæ
subtilior est, & volatilior, spiritum vocant, seu
Mercurium; quæ vero crassior & pinguior,
oleum & Sulphur appellant; quæ vero omni-
um maxime fixa, ex imis veluti partis cuiusq;
penetratis ultima educitur, Sal illis nuncu-
patur. Patiamur ergo heic Chymicos sen-
 sibus suis abundare, & exactissimis illo-
 rum demonstrationibus fidem adhibeam-
 us, sensus enim dimittere in iis, quæ sen-
 sibus manifesta sunt, & rationes querere, in-
 fir-

firmitas intellectus est. Non abs reigitur Celeberrimus monet Sennertus: nulla hic demonstratione opus esse, sed potius sensus, & si Chymicus, ait, dixeris illud, quod sumi specie elevatur esse Sulphur, Mercurium, istud Sal aliquod volatile, non aliquod metallorum: cum sensibus fidem derogem, & Chymicus ac Metallorum cotoribus, quibus talia usitatissima sunt, non credam? Imo credunt omnes Medici, qui ea pro iisdem etiam usurpant, pro quibus a Metallurgis venduntur. Certe, sensibus hic fidem derovere, & demonstrationes poscere, auctoritate Algarviana est. Et hoc quifacit, idem facit, ac qui pisatorum, qui lucium se cepisse dicat, carpionem vel cancerum cepisse Syllogismo persuadere conetur: imprimis cum effectibus res tales naturas suas satis prodant, & proprietatibus suis se manifestent. Lib. de Cons. & Diss. Chym. cum Gal. & Arist. Regerunt vero hostes Principiorum Chymicorum, illa in hujusmodi resolutionibus, ab aliorum mixtorum admixtione plane sincera & libera exhiberi non posse, adeoque non esse vere talia, pro quibus venditantur. Verum, hoc nihil refert,

cum hæc Principia nec seorsim à DEO
creata sint, sed tantum in mixtione, extra
quam nec dantur, non enim sunt species
Mundi, sed in hunc finem, ut una cum
Elementis, materiam reliquis mixtis præbe-
ant, producta sunt; Præterea datur in-
stantia ad Majorem: si enim qværamus
ab illis, unde norunt singula mixta qva-
vor Elementis constare? illico recurrunt ad
eorum resolutiones; nam, inquit, resol-
vuntur in Elementa; nullibi tamen pura
Elementa monstrare queunt; multo igitur
minus incumbit Chymicis, sua Principia
pura exhibere, cum nec Elementa à mix-
tis libera cernere possimus, qvæ tamen,
non tantum in mixtione, verum & ex-
tra eandem vere existunt, hæc vero Prin-
cipia non secus; sufficit ergo horum na-
turam in mixtis, in quibus maxime vi-
gent, indigitasse. Hæ itaque rationes o-
mnes, quas jam in medium attulimus,
omnem dubitandi materiam nobis adi-
munt hac de re, num scil. dentur hæc Prin-
cipia, nec ne? cum adeo constanti munian-
tur veritate, ut citra omnem controver-
siam

siam, ab *equis* rerum *Censoribus* uno con-
senſu facile admittantur ac recipiantur,
qvarē nec pluribus illorum *existētia*
probare necessarium ducimus; *Cum sapienti,*
ut loquitur Comicus, dictum sat sit.

§. V.

Evoluta ſic *Quaſtione* ēi ēſi; recto iam
tramite pedem promovemus ad al-
teram, quæ habet n̄ ēſi; *Describuntur autem*
Principia hæc communiter hunc in modūs
Principia Chymica ſunt corpora naturalia mixta,
speciebus concreata, ut mixtorum, concur-
tentib⁹ tamen Elementis, ſint materia, pecu-
liarumq⁹ operationum cauſe. In data deſti-
nitione Generis vicem obtinet *Corpus na-*
turale, mixtum, & qvidem jure ſuo, cum
ſit genus proximum, latius tamen defi-
nitio. Qvod ſint corpora, non moramur; ſunt
enim *Subſtantiae, materia & forma conſtan-*
tes. Sed excipiunt: nullum principium eſſe
corpus; verum, valethoc de principiis gener-
aliffimis, utpote: *Materia & Forma, qua-*
lia hæc Principia eſſe non contendimus,
(qvod jam ſupra in Homonymia vocis in-
digitavimus) ſed ſpecialia tantum, & prin-

cipia sui ordinis, respectu videlicet aliorum corporum magis mixtorum, & ex his compositorum; cum nihil absurditatis implacet hoc, licet corpus aliquod minus mixtum, statuatur principium alterius corporis magis mixti, quod etiam ab isto constituitur: declaratur hoc exemplo Elementorum sanguinis & seminis, quae etiam corpora sunt, & tamen principia aliorum corporum dicuntur, absque ulla contradictione; Diversus quippe considerandi modus, omnem tollit contrarietatem. Plura de his supra consule §. II. Sed dicat quis: Corpora quidem esse haec Principia, a Chymicis tamen producta, adeoque non naturalia, sed artificialia. Verum, falsum est, haec Principia Chymicorum arte producta esse; Ea namque artificialia sunt, que ipsam formam, in mente artificis prius conceptam, ab artifice accipiunt: at cuius artificis est, formas rerum naturalium producere? nullius sane, hoc sibi reliquit natura; eliciunt illa tantum ex mixtis, non fabricant, inveniunt
so-

solum, non vero efficiunt hæc corpora Chymici. Nec nobis heic necessum est ad analysin Chymicam solam fugere, tanquam aliunde horum Principiorum existentia probari non possit; habemus, præter id, qvod operatio rei hic, in singulis mixtis, arguat rem ipsam, habemus, inquit, resolutiones naturales, in fimo, fumo, vaporibus & singulorum mixtorum caderibus, qvæ ad oculum monstrant illa dari; nihil minus igitur sunt, qvam artificialia hæc Principia. Mixta quoque sunt, ad horum enim constitutionem concurrunt Elementa, ex qvibus, non secus ac alia mixta conflata sunt; verum mixta prima sunt, & hoc ratione materie, in forma etenim hæc compositio Physica locum non habet, cum illa majoris sit simplicitatis; in Elementa quoque, qvibus originem debent, resolvuntur hæc Principia; mixta igitur sunt, non tamen simpliciter, peculiares enim formas, per qvas suas exercunt operationes, æque ac Elementa statim in prima creatione, à Creatore ac-

ce-

cepere. *Differentia* heic petitur à qua-
tor rerum naturalium *Causis: Efficiente scilicet*
Materia, Forma & Fine. Qvæ licet singulæ
in *definitione* expresse non nominantur, ne-
quaquam tamen excluduntur, sed omnino
subintelliguntur. *Causa* igitur *Efficiens*
Principiorum Chymicorum, & quidem Uni-
versalis, eaque omnium Principalissima est
DEUS. Ter Opt. Max. qvi illa in ēgypcio
creationis, *cum & in singulis mixtis,*
ex Elementis varie permixtis creavit, &
unicuique horum propriam suam formam,
per quam sunt, distinguuntur, operantur &
denominantur, æque ac omnibus rerum
naturalium speciebus indidit: Ut igitur
nullum corpus sine materia & forma exi-
stere voluit solers rerum *Natura*, ita
& hujus *Auctori* ne unicum quidem mix-
tum, quod hisce Principiis careret, produ-
cere placuit. *Particulares proxime ho-*
rum Principiorum Causæ, eæque Principales
sunt alia *Principia Chymica*, qvæ, ut agen-
tia particularia, per vim illam prolificam &
potentiam sese multiplicandi ac propagandi,
quam mediante semine, haud secus ac alia
mixta,

mixta, statim cum primo universi ortu,
à Creatore accepere, jam æque ac illa se
multiplicant, &c per traducem propagant-
tur, sibiique simile gignunt. Cum enim
res crevrat. DELIS Opt. Max. verbo, ut
verbis utar. Celeberrimi Dan. Sennerti,
Elementa miscantur. Et mixtu suas formas pec-
uliares & seminales mutationes induit, atque
ita cursum Nature per propagationem spe-
cierum in individuis conservat & cultur.
Materia ex qua Principiorum Chymicorum
sunt quatuor Elementa, ignis, aëris, aqua &
terra, ex quibus varie mixtis, æque ac o-
mnia corpora composita, conflata sunt hæc
Principia. Constat hoc ex horum Principiorum
analysi, tam Chymica, quam mere na-
turali, ubi ad oculum videre est, illa re' olvi
in liquorem aqueum, pulverem terrestrem, aë-
reos flatus & igneos fumos. Materia ve-
ro omnium proxima est ipsum principium
seminale, à DEO omnium Creatore, in
prima rerum creatione, hisce Principiis
inditum, mediante quo propagantur, si-
biique simile gignunt. Proprias quoq' For-
mas, à formis Elementorum omnino dis-
tin-

stinctas, per quas constituuntur, suasq; exer-
 cent operationes, habent singula hæc Prin-
 cipia Chymica: utque ex formis Elemen-
 torum, illorum profluunt qualitates: ca-
 liditas, frigiditas, humiditas & siccitas; ita
ex Principiorum Chymicorum formis, horum
 virtutes: Odores, Sapores, Colores, Inflamma-
 bilitates & hujus generis operationes,
 quæ ex Elementis eorumque qualitatibus
 demonstrari nequeunt, deducendæ. Et
 licet hæ, ut & aliarum rerum natura-
 lium formæ, plene & plane nobis notæ
 non sint, hinc tamen earum existentia
 non est neganda; cum à nostra ignoran-
 sia, ad rei negationem non liceat argumenta-
 ri; & ignoremus licet τὸ ποῖον, quales sint,
 novimus tamen τὸ ὄν, illas nim. in natura
 rerum revera dari; quod satis superque
 arguunt qualitates & operationes, quæ a
 materia procedere non possunt. Causa Fi-
 nalis, propter quam creata sunt Principia
Chymica, est vel Principalis, vel Minus
 principalis. Illa efficientem respicit, hoc ve-
 ro ab officio horum Principiorum desumi-
 tur. Est autem Principalis Principiorum
     Chy-

Chymicorum Finis Glorie Divine illustratio,
cujus gratia totum hoc mundi Syste-
ma à DEO Altissimo creatum, in hunc
diem conservatum & ad Universi oc-
casum usqe conservandum est. Minus
principalis, isqe particularis in definitione
geminus innuitur. Unus: ut ex hisce
Principiis qualitates quedam virtuales (qua-
rum beneficio peculiares in mixtis opera-
tione, ab istis Elementorum tangibilibus,
caliditate sc. humiditate, frigiditate & siccit-
ate omnino discriminatae, cernuntur)
tanquam ex propriis proximisque suis
principiis de promantur, utqe peculia-
rum operationum in ἀποδείξει Medica, nec
non in exeracta tinctura Chymica, cau-
se existant. Alter: ut haec Principia, va-
rie inter se permixta, sub Elementorum
insimul concurrentium involucro, pro
varia variarum formarum determina-
tione, materia & corpora diversarum specie-
rum, in regno animali, vegetabili & minerali
constituant. Hic non inconvenienter
quæritur: Utrum in numerum specierum
mundi accersenda sint haec corpora, cum sub-
stan-

stantie audiant; adeoque subsistendi polleant robore? Negamus nos hanc questionem, his præcipue moti rationibus; quia, licet hæc Principia proprias suas formas, per quas sunt, quod sunt, habeant, adeoque suo genere perfectæ sint; nunquam tamen separatim, verum in & cum aliis corporum mixtorum speciebus existunt, quare nec plane scinera puraq; Chymicis, multo minus nobis, arte quamvis Dædala eliciantur, obvia sunt; corpora enim illa, quæ Metallorum coctores nobis exhibere solent, ab omnium aliorum mixtorum admixtione plane libera non sunt, & hæc est ratio, cur certas mundi species non constituant hæc Principia: cum immediate mundum non integrant, sed mixtum saltem intrent; non enim sui, sed alterius, corporis videlicet mixti causa, ad quod constituendum concurrunt, condita sunt Principia Chymica.

§. VI.

Qualitates Principiorum Chymicorum investigaturi, non equidem ignoramus, easdem multis Adversariorum, maxime vero Interpretum arietibus, ast fractis sane

sane cornibus pulsari: Censem ^{bi}
 nihil præter Elementa, varie inter se
 permixta in mixtis revera inesse, qva-
 re & omnes corporum mixtorum contempe-
 rationes & operationes Elementis, eorum-
 que qualitatibus attribuunt, utque qvod
 volunt, obtineant, & bac Chymicorum
Principia è foro Physico radicitus extir-
 pent, nescio, qvit non petunt principia,
 qvit non implicant contradictiones, qvit
 denique non obvuntur confusionibus;
 proprioqve ferro jugulum stringunt
 Placet unum alterumve notasse, ut cui-
 vis constent illorum *deliria*. Primum i-
 gitur est, qvod proferunt aduersæ par-
 tis Patroni: Aër, inquiunt, ignis, aqua &
 terra, licet in se & sua natura non sunt sa-
 pida, odorata colorata aut inflammabilia;
 possunt tamen mixta hujusmodi qualitates
 recipere. Conantur hoc probare exem-
 ple *Anime*, ut enim illa, dicunt, quam-
 vis ipsa quantitatis omnisque corporeæ mo-
 lis expers, quantitatis tamen, ipsiusque cor-
 poris efficiens causa merito salutatur; ita
 nec ab humili ratione Elementa, ipsa licet

harum qualitatum expertia, Odores tamen,
 Colores, Sapores & Inflammabilitates reci-
 pere omnino posse. At, qvis illos heic,
 vel lippientibus oculis toto cœlo devia-
 re non videt? Unum incertum falsumq;
 per aliud & j;, imo magis incertum, & in
 rerum natura falsissimum illustrare & pro-
 bare non verentur: Corporis & Quan-
 titatis Efficientem Animam esse præten-
 dunt; qvasi vero anima ex eo, quod neq;
 corporeum, neq; quantum ante erat, jam cor-
 poreum qvid & quantum facere posset? ne-
 qvaquam: id ipsum, quod & corporeum
 & quantum prius revera fuit, certo modo sal-
 tem determinare, animæ officium est. Nec
 valet hic argumentatio à simili, cum simia-
 le non probet rem, verum antea probatam
 tantummodo declaret, illustrioremq; reddat;
 incumbit igitur illis præprimis proba-
 re suum assertum, Elementa videl. hujus-
 modi Odores, Colores, Sapores in mixtis effice-
 re posse. Argumentamur nos ex adverso:
 Quod nec ipsa habent Elementa, mixtis da-
 re non possunt; At has qualitates, nec ipsa

habent Elementa; E. has qualitates mixtis dare non possunt. Major fundatur in hac regula Scaligeri: *Nihil est in re quipiam quod vel actu, vel potestate non fuit in suis principiis.* Minoris certitudinem lux veritatis experientia probat, confirmatio. Nec sibi quis persuadeat, Elementa id virtualiter praestare posse, novimus quippe rerum virtutes non esse maiores ipsarum rerum essentia; ab Elementorum formis igitur cum fluant qualitates eorum, non possunt ultra vires, ab illis datas, operari; non enim temere licet ad virtutes recurrere, rationibus vincere debent hujusmodi virtutem inesse Elementis, non absque ratione gratis asserere. Nec existimandum has qualitates in mixtis oriri ab Elementorum contemplatione; mixtio enim accidens est, quod ex se non potest aliquid producere, nisi id in principiis miscibilibus actu insit, adeoque novas vires non procreat, sed vires priores saltem unit conjungitque. Ipsi quoque Adversarii, ingratiti licet, convicti tamen fateri necessarium

habent, has *qualitates ex Elementis demon-*
strari non posse, ut tamen hæc Chy-
nicorum Principia funditus evertant, fru-
stra Chymicos nova Principia commini-
sci ajunt, cum nihil novi præter nomi-
na dicant; Nullum aliud, inquit, u-
sum nominum isti novitas habet, quam quod
jam intricata obscurentur, que clarissima in-
telligi potuerant ante terræ proprietates Salis,
aqua Mercurio, aeris Sulphuri suo tribuerunt
Chymici, idque unice hanc ob causam, ut
plus aliis sapere viderentur. Ita naturæ epo-
ca suo cerebello judicant superficiales
illi Naturæ scutatores; verum, fallunt
& falluntur, dum mixtorum idia simplicibus
ferunt accepta. Multa dicunt, sed pauca
probant. Suum cuique tribuendū, nec quod
formæ unius est proprium, alteri incon-
sulto adscribendum: cum nihil agat ultra
virtutem suæ speciei; sed ut res se habeat in
essendo; ita se habeat in causando, necesse
est. Et quis, ratione & sensibus præ-
ditus, non agnoscit differentiam inter
Salem & terram? vident omnes aquam li-
quefacere Salem, ignem vero vicissim e-

undem coagulare, qvod *terra* nunquam
 patitur. *Aqua* & *Mercurialis Spiritus Chy-
 micorum* longe differunt, qvalitatibus qvip-
 pe occultis gaudet hic *Spiritus*, insuper &
spirituosus est, qvod de *aqua* nemo di-
 xerit. *Aërisne* qvalitates eædem sunt ac
Sulphuris Chymicorum? nihil minus; ingens
 discrimen est inter hæc singula: Qvis
 unquam dixerit *aëra Odores* gignere,
 mixta *colorata* reddere, qvæ singula præ-
 stat *Sulphur?* Num & *inflammatur aér*, qvod
Sulphur facit? qvid unquam absurdius?
 hoc si procederet, jamdudum totus
 orbis deflagrasset. Confundunt er-
 go *Interpretes Philosophi* illa, qvæ maxime
 à se invicem discriminari voluit *Natura*;
 qvippe qvæ *Elementa*, utpote *simplicia* suis,
 hæc quoque *Principia*, uti *mixta* suis, ab
Elementorum maxime distinctis vestire
 voluit qvalitatibus, utque ab *Elementorum*
formis, illorum, ita à *formis Principiorum*
Chymicorum, horum profluunt *virtutes*,
 qvæ neqvaquam minoris æstimandæ
 erunt ac *Elementares*. Sunt autem *Qva-
 litates Principiorum Chymicorum accidentia*,

à formis istorum promanantia, & actionibus
 ac passionibus inservientia. Genus Quali-
 tatum Principiorum Chymicorum facimus
 accidentia, & quidem non sine ratione,
 cum & Qualitas accidentis species sit. Dif-
 ferentia hisce tribus absolvitur; Subjecto
 adæquato, Causa proxima & Fine. Subjectum
 harum Qualitatum est vel denominationis,
 vel informationis. Subjectum Quid, seu de-
 nominationis harum Qualitatum sunt ipsa
 Principia Chymica, Sal, Sulphur & Mercurius.
 Subjectum Quo, seu informationis sunt horū
 Principiorum formæ. Causa efficiens proxima,
 unde resultant hæ Qualitates, est Salis, Sul-
 phuris & Mercurii Forma, ab Elemento-
 rum formis maxime distincta. Certum
 denique respiciunt Finem hæ Qualitates:
 veluti enim Elementares Qualitates suo-
 rum Subjectorum, ita hæ quoque Quali-
 tates Principiorum Chymicorum actionibus
 & passionibus inserviunt; mediantibus e-
 nim hisce Qualitatibus operationes su-
 as exerunt hæ Principia. Recensentur
 autem Qualitates Principiorum Chymico-
 rum vulgo quatvor: Sapor, Odor, Color &
 Inflammabilitas.

¶ VII.

Saporem definit Aristoteles, qvod sit
*qualitas corporis mixti, à secco terrestri in
humido aquo per calorem generata.* Ast
qvam absurde, perspiciat facile, inge-
nuus rerum æstimator, qvi opera na-
turæ sobrio judicio considerat. Quid
enim *calor?* qvid *siccitas terræ?* qvid *hu-
miditas aquæ ad productionem Saporis?*
cum nec *terra*, nec *aqua ipsa*, utpote *pura
Elementa*, gaudeant *Sapore;* insipidaqvippe
corpora *simplicia singula sunt;* *Calor*
denique *accidens est*, qvod, *ex se*, ne mi-
nimum qvidem *Saporis producere po-
test;* & si hic aliquid præstat *calor*, ut
Sapor gustanti perceptibilis tantum e-
vadat, efficit, non vero *Saporem* in re
sapida constituit, cum *Sapor* revera
suo *subjecto* semper insit, licet à nullo
gustetur, *accidens* qvippe cum sit *Sapor*,
à suo *subjecto* nunquam separatur, *acci-
dantis enim esse, est proprio subjecto ineſſe,*
extra qvod impossibile est dari *accidens.*
Et si, ex eorum sententia, in *Sapore* vin-
cit *humidum*, cur *siccissima*, utpote: cario-

phylli, piper & zingiber, peracri lingvam *sapore* perstringant? dicant forte & hæc per humorem *Sapida* reddi, cum salivoso lingvæ humore madefiant; sed distingvant hi inter *dispositio-*
nem organi, & ipsius *objecti constitutionem*. Manifestatur saltem *Sapor* in re sapida, dum illa lingvæ beneficio huic estatur, non vero formatur; cum *Sapor* nunquam non suo *subjecto* insit, ut modo dictum. Cur etiam *humida siccitatis* plane expertia, ut: aqua pura, & iuscula *Sale* non condita *Sapore* careant, si *hu-*
miditas aquæ, Sapore gignere posset? Hinc igitur patet *Salem πρῶτον δεκάτην esse o-*
mnis Saporis; quia, si aquæ & iusculis prorsus insipidis, vel modicum aspergatur *Satis*, illico gratissimum in illis gustamus *Saporem*. Credunt qvidem per plurimi *ignem* tantis praeditum esse viribus, ut *terram in Salem* convertere, & consequenter *Sapores* causare queat; sed decipiuntur sane, qui his nugis fidem adhibent. Separatur tamen modo *Sal virtute ignis* à particulis terrestribus, qui ante im-

impuris inerat, nequaquam vero generatur; si enim *ignis, terram excoquendo, Salem* gigneret, non tanta esset penuria *Salis*, quanta jam experimur omnes: & *terra, & igni* (DEO Laus) abundat nostra Patria, haud secus ac exoticæ; si jam *ignis ope, terra in Salem* mutari posset, non esset nobis necessum, tanto sumptus & vitæ sæpius dispendio, è tam longe dissitis regionibus, ad nostras oras *Sales* adferre. *Salem* quoque, non eadem copia omni *terre* inesse, ejus coctores satis testantur. Nec ergo à *siccō terreno, in humido aquæ, per ignis calorem Sapor generatur*; cum nullus inventiatur Artifex, qui vel minimum *Saporis* per *calorem à terra depurata, undisque limpidis immixta* producere possit: Et posito, quod *Saporem è terra* elicere queat: ille *Sapor terre* ortum non debet; *terra* etenim *simplex* est, hujusmodi *qualitatis* omnino expers, à *Sale* autem est, quicquid in illa *Sapidum* est, cum nec *terra, nec reliqua Elementa* nobis pura unquam exhiberi possint;

impura enim nostra terra est, qvæ, non reliqua modo Elementa, sed & Salem, Sulphur & Mercurium in se continet; qvicqvid ergo in se Saporis habet, hoc ex proprio Saporis subiecto Sale habet: Ubicunqve enim Sapor est, ibi Sal est, & vice versa; ut, qvicqvid Sale, aut Spiritu salino careat, insipidum plane sit, Iuique gustum nulli exhibere possit. Hinc est qvod Saporis expertia sint omnia simplicia, ipsa quoque Elementa, in se & ex se prorsus insipida sunt, cum Saporis subiecto Sale careant, mixta corpora sola Sale gaudent, non vero simplicia, id enim contrariatur eorum simplicitati, si aliquid ex miscilibus participarent, tum quippe, non simplicia, sed maxime mixta forent, qvod absurdum. Ut ergo non cæteris miscilibus, ita nec Sale constant simplicia, & per consequens omni quoq; Sapore destituuntur. Omnes itaque Sapores privato qvodam jure Salibus adscribimus, Saporumque discrimina Salium diversitati originem debere, nobis per-
sua-

svalum habemus; *Sapores enim pro
saliūm diversitate semper variant.*
Cumqve in re ipsa non fundetur *Sa-
poris* definitio prior, illam, cum pace
tamen suorum, merito rejicimus, &
banc *Qualitatem corporis mixti à Sale, ad
rerum differentias lingue representandas o-
riri, firmiter concludimus.*

§. VIII.

Odorem ex *siccō sapido*, cum *humido con-
temperato*, *caloris opera exsurgere*, cum
suo Antesignano contendunt Aristote-
lici; verum prorsus inconsiderate. Quem-
admodum enim *Sapor* nullus vel à
siccō, vel à *humido*; ita & inde *Odor* nul-
lus, qvomodo cunqve tandem *siccum cum
humido* contemperetur. Et si *siccum
Odores* gigneret, utiqve *ignis & terra*,
qvæ *Elementa siccissima* sunt, *odoratissima*
qvoqve essent, qvod tamen falsum, cum
nec *ignis*, nec *terra*, per se vel minimo
gaudeant *Odore*: si vero ex *humido ori-
retur Odor*, utiqve *Elementorum humi-
dissima aqua*, omnium maximum de se
spar-

spargeret *Odorem*, qvod tamen æque absonum; cum tam aqua, quam cætera Elementa cuncta, pura si considerentur, omni prorsus Odore destituantur. Sed, in Odoribus humido debere prævalere siccum, adjut, sicuti in Sapore dominatur humidum; ubi enim multum humiditatis, ibi parum Odoris, dicunt. Contrarium vero probat ipsa experientia: Qvæ etenim humidissima sunt; vel fragrantissimum, ut, vina recentia; vel fœtidissimum, ut: urina & excrementa putrida, *Odorem* spirant; qvæ vero maxime sœca sunt, utpote arena, nec non sacci & marcidi flores, ex qvibus Sulphur maximam partem jam exhalavit, omni carent Odore. Odorum quoque materiæ, præter humidum & siccum, adjiciunt Sapidum; quid autem sapidum, qvatenus tale est, ad Odores, cum nec idem agnoscant subiectum? Subiectum enim Savoris Sal est, Odoris autem Sulphur. Qvod vero res Sapide plerumque etiam Odorate sunt, sit hoc ob Sulphuris & Salis in mixtis conjunctionem, unde non licet colligere

re, Odorem à Sapore ortum trahere,
 cum aliud hujus *subjectum* sit, à *subjecto*
 ejus plane diversum. Porro, calorem
 qvod concernit, præstat ille, non ut
Odor sit, sed ut perceptibilis solum sit;
 attenuandi enim laxandiqve vi prædi-
 tus est *calor*, hujus igitur beneficio in
 aturas liberius spargitur *Odor*, non vero
 generatur; cum & hic proprio suo *sub-
 jecto* semper insit, licet nec *calor*, nec
 quis eundem odorans adsit: hoc igitur
 tantum hic efficit *calor*, ut facilius ab
 organo odoratorio percipientur *Odores*;
Efficiens etenim omnis *Odoris* ipsa *Sul-
 phuris forma* est, qvæ omnes *Odores* cau-
 satur & efficit. *Adequatum* ergo *Odoris*
subjectum sulphur est, qvod & exinde
 liquet: qvia *Chymici* singula mixta, *Sul-
 phuris subtractione* inodorata reddere
 possunt; præterea & nusquam datur
Odor absque Sulphure, qvare nec *Ellemen-
 tis puris* ullus inest *Odor*; si autem quis
 in illis forte occurrit, ex *Elementis* non
 est, verum à *Sulphure*, qui in illis nun-
 quam non latet. *Qvare & Odor nobis*
 est

est qualitas corporis mixti, orta à Sulphure, ad rerum differentias olfactui sistendas.

§. IX.

Ut in Odoribus & Saporibus, ita & in Coloribus describendis hallucinantur Peripatetici. Hos enim ex commissione perspicui cum opaco pullulare dicunt; sed frustra; cum tota Natura ejus exemplum nullum præbeat. Aër sane perspicuus est, & terra opaca satis; horum autem mixtura ne Argo quidem, aut lynceis oculis prædicto, Colorem objectat; Veluti enim Sapore & Odore, ita Colore quoque singula destituuntur simplicia. Qvod autem videntur cœlestia corpora, id non à Colore habent, verum à luce, lux etenim primarium objectum visus est, absque qua nec Color videri potest; unde tamen non licet inferre, lumen esse causam Coloris, lumen enim, non ut sit Color, sed faltem, ut actu videatur efficit, cum etiam noctu revera existat Color, quamvis lumine absente, à nullo videatur. Poëta vero dicens:

----- *rebus nox abstulit atra Colorem,*
----- *vel*

vel ad captum vulgi loqui voluit; vel
 ad hunc effectum, essentiam Coloris infe-
 quentem, visibilitatem scilicet Coloris respe-
 xit: Vide licet, existant licet Colores æque
 noctu ac interdiu, in tenebris tamen se vi-
 sui sistere nequeunt. Quid enim ab-
 surdius, quam si quis visibilitatem dixe-
 rit essentiam esse Coloris? quod sponte
 sua exinde flueret, si color nec existe-
 ret, quando non videtur. Est quoque
 Color in intima corporis colorati solidi-
 tate, et si oculis nunquam usurpetur.
 Nec potest lumen causare Colorem; Color e-
 nem accidens reale est, lumen vero ac-
 cedens intentionale; impossibile autem est
 accidenti intentionali producere accidens a-
 liqvod reale; Causa etenim semper nobis-
 lior erit causato. Constat autem Colo-
 rem esse accidens reale, quia sem-
 per proprio Subjecto, Sulphuri inest, a quo
 nunquam separatur; ubicunque ergo
 Color est, ibi necessario etiam ejus πρω-
 τον δεκλητον, Sulphur erit, & contra.
 Unde enim, quæsto, tintura adamantis,
 hyacinthi & rubini, nisi à Sulphure?

pro

pro cuius varietate variant qvoqve *Co-*
tores; *Sulphur* enim auri, argenti, cupri,
cæterorumq; metallorum certos, &
ab aliis distinctos exhibit in flamma
Colores. Non igitur absqve ratione sta-
tuimus, has *Colorum varietates, in corpori-*
bus mixtis, ad rerum differentias oculis repræ-
sentandas, è Sulphure efformari.

§. X.

Inflammabilitatem deniqve ob *siccitatem &*
raritatem rebus competere volunt Conim-
bricenses: verum & hoc gratis; cum
ipsa res contrarium loqvatur. Vide-
mus *res humidas* flammam concipere,
sicas vero & *rarus* non item. *Oleum,*
naphta, vinum, Sulphur liqvefactum, ni-
hil minus *siccæ*, ignem excipiunt. *Aer,*
pumex, reliquiæ papyri combusti *ra-*
rissima sunt, & tamen accendi neque-
unt. Hinc facile quis elicit, quam be-
ne has *Corporum mixtorum qualita-*
tes descriptis Aristoteles; scilicet, fal-
laci fundamento qvicqvid superstruxe-
rat, corruit. Persvasum sibi habuit Phi-

lo-

Iosophus, nihil in mixtis præter Elementa reperiri, ex qvibus omnes mixtorum affectiones, sed frustra, deducere conatus est, & hinc tot absurdā. Vanas igitur heic vanorum opinione res ipsa detexit, aliterqve rem habere, Naturam non frigide rimantibus sug- gessit. Qvorū & nos vestigia cal- cantes, ex cordato Scaligeri monito: Ab exemplis Naturæ petendas esse rationes nostras, non ratiunculis Naturam subvertendam arbitramur. Ut ergo Odores & Co- lores, sic omnes Inflammationes Sulphuri adscribit Natura, absqve quo nulla fi- eri potest Inflammatio. Sulphuris igitur & hic virtus elucet, sine cuius ope nec ligna calefactioni, nec candelæ & lam- pades illuminationi serviunt. In igni- bus quoqve fatuis & similibus non aer acceditur, qvippe qvi inflammari nequit; sed primarium subjectum omnis inflammatio- nis, ipsum Sulphur. Non igitur hæc mix- torum Qualitas siccitati & irritati Corporum; verum non secus ac Sapores & Odores,

tertio huic Chymicorum Principio Sulphuris
originem debet. Atq; hæc, pro ratione
instituti, de Principiorum Chymicorum na-
tura & indole, ea, qva fieri potuit bre-
vitate, in præsens dicta sufficient ; in
qvibus non paucas reliqtas esse dubita-
tiones novimus : Quid autem mirum ?
Multa nescientes de multis dubitare necessu est.
Ad Te igitur in portu redeo, Lector Ami-
te, qva pars est obseruantia contendens, ut
æq; qvam de his sententiam feras ; cumq; pagellas
haice à corruptis maleferiotorum qvorundam
judiciis & calumniis immunes polliceri non
potuerim, Tibi illas defendendas dicare volui,
ut si habeant Thrasones, nec Patronibus de-
stituantur. Qvod si obtinuero, totus Ti-
bi devinctus ero : Illos vero nec
lingua dignor, nec calamo.

T A N T U M.

Epig.

Νοσοφάνετος Συνχρόνιον.

Ad Juvenem optimæ spei, natalium splendore,
eruditionis laude, morumq; concinnitate
maxime conspicuum,

DNI. SAMUELEM FLORINUM,
amicum meum singularem, qvia sacerdotum,
cum Disputationem de Principiis Chymicis,
proprio maree contextam defendebat.

Castalidum cultor, Musarum verus Alu-
mnus,
Florea progenies, Pieridumq; decus;
Pallas qvem pergit largis Aganippidis undis
Humectare suis, Magnus Apollo simul:
Ingenii prompti fætum committere luci
Contendit dextro rite labore suo,
Inquirit nocte gravium fundamina rerum
In Chymicis laudes hinc referet meritas.
Ausibus hisce Tuis adfis divina potestas,
Comprecor ex animo! sic bene cuncta fluent.

JACOB. FORSTERUS.

Si properas tales Australis Finnia a-
lumnos
Parnassi scannis concedere, habebere
semper

Tu

Tu major reliquis oris, quas Arctica
tellus

Fert plures, florum partu fœcunda
benigno.

Inde iterum nitido procedens germino
ſuavis

FLORINUS noster, (dōctō qui guttere
pandit

Dogmata, Principis Chymicis quæ lu-
mina fundunt)

Ostendit Celebris quod sit Finlandia ad
Austrum.

Et sibi Doctorum suffragia prona parabit,
Eximios ob conatus tum ferta meretur,
Tempora quā cingent Parnassia turba
venusta.

Verum Tu Patriæ decus & spes ma-
gna Parentum,
Incolmis vigeas sera usque ad fata;
precabor!

DANIEL SIRENIUS, Auct. Finl.

